

Ensitietoa

---

*sosiaaliturvasta sekä sosiaali- ja terveystalveluista
2020*

Hoito- ja kuntoutumisaikana voi tulla järjestettäväksi monia käytännön asioita. Sairaalan sosiaalityöntekijän kanssa voit keskustella elämäntilanteestasi, sairastumisen tai vammautumisen aiheuttamista muutoksista sekä saada yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa sekä konkreettista apua mm. sosiaaliturvaan liittyvistä etuuksista.

Terveydenhuollon sosiaalityöntekijä

- antaa tietoa sosiaaliturvaan liittyvistä etuuksista (mm. sairauspäiväraha, matka- ja lääkekorvaukset, eläkkeet ja vammaisetuudet)
- ohjaa perhe- ja sosiaalipalveluissa (mm. vammaispalvelut, toimeentulotuki, päihdepalvelut, kotipalvelu, lastensuojelu, omaishoidontuki)
- antaa tukea kriisitilanteissa
- osallistuu potilaiden, omaisten ja henkilökunnan kanssa selviytymistä tukevien palvelujen järjestämiseen (esim. asumisen tukipalvelut)
- auttaa työkyvyn ja kuntoutusmahdollisuuksien selvittämisessä
- neuvoo potilaan oikeuksiin liittyvissä asioissa
- tekee yhteistyötä potilaan läheisten, viranomaisten ja järjestöjen kanssa.

Asiakas ja/tai omainen voi ottaa yhteyttä sosiaalityöntekijään omaaloitteisesti tai sairaalan henkilökunnan välityksellä. Käynnit ovat maksuttomia.

Julkisen terveydenhuollon maksut ja maksukatto

LKS:n hoitomaksut ovat vuonna 2020 seuraavat:

- vuodeosastohoito 48,90 € /vrk
- poliklinikkakäynti 41,20 €
- sarjahoitokäynti 11,40 €
- päiväkirurgia 135,10 €

Lyhytaikaisessa laitoshoidossa asiakasmaksukatto on 683 € kalenterivuodessa. Kaikkia terveydenhuollon kustannuksia ei huomioida maksukattoon, esim. hammashoitoa tai kotiin annettavaa hoitoa. Alaikäisen lapsen hoidot huomioidaan toisen vanhemman maksukertymässä.

Seuraa maksukaton kertymistä itse, sillä potilaslaskutuksessa ei ole tietoa siitä, kuinka paljon maksua on kertynyt muissa julkisen terveydenhuollon yksilöissä (mm. OYS, oma terveyskeskus). Kun maksukatto täyttyy, ota yhteyttä potilaslaskutukseen (LKS:ssa p. 016 328 2902, Rovaniemen terveyskeskuksessa / tk:n vuodeosastolla p. 016 322 4571), jotta sinulle voidaan myöntää vapaakortti loppuvuodeksi.

Vapaakortin myöntämisen jälkeen osastohoidon hinta LKS:ssa on 22,50 € /vrk, poliklinikka- ja sarjahoitokäynnit sekä terveyskeskuskäynnit ovat maksuttomia.

Sairausajan toimeentulo

Mikäli olet palkansaaja, sinulla on oikeus työnantajan maksamaan sairausajan palkkaan, selvitä itse kuinka kauan hän tätä maksaa (riippuu työehtosopimuksesta, minimissään 9+1 arkipäivää). Jos olet yrittäjä tai työtön, voit hakea sairauspäivärahaa Kelasta. Tapaturmissa voi vakuutusyhtiö vastata sairausajan toimeentulosta ja jatkossa myös kuntoutuksen kustannuksista.

Tarvitset lääkärin todistuksen Kelaa (tai vakuutusyhtiötä) ja työnantajaa varten. Lääkärin A-todistuksella sairauslomaa voidaan myöntää enintään 60 päivää, pidempiin sairauslomiin tarvitaan lääkärin B-todistus. Vakuutusyhtiöt vaativat yleensä E-lausunnon. 90 arkipäivän jälkeen Kela edellyttää työterveyslääkärin lausuntoa jäljellä olevasta työkyvystä ja selvityksen työhön paluun mahdollisuuksista. **Varaa aika työterveyshuoltoosi hyvissä ajoin ennen sairauslomasi päättymistä.**

Hae sairauspäivärahaa Kelan verkkosivuilla tai paperihakemuksella, sitä voi hakea takautuvasti kaksi (2) kk. Kela maksaa sairauspäivärahaa saman sairauden vuoksi enintään 300 arkipäivää (aikaan lasketaan kahden (2) vuoden sisällä maksetut sairauspäivät). Arkipäiviä ovat ma–la. Vuonna 2020 sairauspäiväraha määräytyy vuositulon perusteella. Vuositulo laskeaan 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolta, joka edeltää päivärahaoiden alkamista edeltävää kalenterikuukautta.

Mikäli työkyvyttömyytesi jatkuu Kelan sairauspäiväraha-oikeuden päättyä, sinulla on mahdollisuus hakea kuntoutustukea tai työkyvyttömyyseläkettä työeläkeyhtiöstäsi ja/tai Kelasta (joissakin tapauksissa vakuutusyhtiöltä).

Työhön palaaminen, ammatillinen kuntoutus

Jos sinulla on mahdollisuus palata töihin, mutta et pysty vielä täyteen työaikaan, kevennettyjä työhön paluun mahdollisuuksia on niin Kelalla kuin työeläkelaitoksellasi (mm. osasairauspäiväraha, ammatillisena kuntoutuksena työkokeilu tai työhönvalmennus). **Työterveyshuollolla on tärkeä rooli työhön paluun suunnittelussa**, varaa aika työterveyshuoltoon kolmikantaneuvotteluihin (työterveyslääkäri, työnantaja, sinä). Mikäli työterveyshuoltoa ei ole käytettävissä, ota yhteys omaan terveyskeskukseen tai omaan hoitotahoon erikoissairaanhoidossa. Sairaalan sosiaalitekijän kanssa voit myös pohtia vaihtoehtojasi.

Kelan matkakorvaukset

Kela korvaa sairauden hoitoon, tutkimuksiin ja kuntoutukseen tehdyt matkat halvimman kulkuneuvon mukaan. Matkojen omavastuu on 25 € /suunta. **Matkakulujen omavastuuosuus (matkakatto) on 300 € kalenterivuodessa** (2020). Matkakattoon lasketaan mukaan matkojen omavastuuosuudet ja niitä pienemmät kustannukset, joten Kelaan kannattaa ilmoittaa kaikki, lyhyetkin esim. bussilla tai omalla autolla, tehdyt matkat. Oman auton käytön korvaus on 0,20 €/km. Matkakorvausten takautuva haku-aika on kuusi (6) kk. Kun matkakatto ylittyy, Kela lähettää kotiisi vuosiomavastuukortin (SV191), jonka jälkeen Kela korvaa matkat kokonaan.

Mikäli et terveydentilasi vuoksi pysty käyttämään julkisia liikennevälineitä, voit tehdä matkan Kela-taksilla. Tuolloin tarvitset terveydenhuollon antaman todistuksen erityiskulkuneuvon tarpeellisuudesta (SV67). Tätä tarvitaan myös yli 100 km:n pituisista, omalla autolla kuljetuista matkoista

(jos oman auton käyttö on ollut välttämätön terveydentilan vuoksi). Pyydä tätä terveydenhuollon tai kuntoutuksen yksilöstä ja säilytä todistus kuusi (6) kk siltä varalta, että Kela pyytää selvitystä. Kela-taksin voi tilata myös puutteellisten liikenneolosuhteiden vuoksi. Tällöin taksin käytön tarve ja liikenneolosuhteet perustellaan tilauspuhelin yhteydessä eikä SV67-todistusta tarvita.

Tilaa Kela-taksi Lapissa numerosta 0800 302 240 (Pro-Keskus Oy). Muualta tilatut taksimatkat eivät kerrytä omavastuukattoa etkä saa matkasta korvausta.

Kelan lääkekorvaukset

Lääkekorvauksia maksetaan kolmessa korvausryhmässä. Peruskorvaus on 40 %, alempi erityiskorvaus on 65 % ja ylempi erityiskorvaus on 100 % myynti- ja viitehinnasta / ostokerta. 100 % korvattavista lääkkeistä maksat kustakin lääkkeestä omavastuun 4,50€. Erityiskorvaus reseptilääkkeeseen haetaan Kelasta lääkärin B-lausunnolla. Erityiskorvaus myönnetään takautuen lausunnon päiväyksestä lähtien. Jos lääkkeiden erityiskorvaus pitää saada nopeasti, muista toimittaa lausunto Kelaan mahdollisimman nopeasti tai pyydä toimittamaan se Kelaan (faksilla tai postilla) suoraan terveydenhoitoyksiköstä.

Kelan korvaamien lääkekulujen omavastuu (lääkekatto) on 577,66 € /kalenterivuosi (2020). Kela ei erikseen ilmoita lääkekaton täyttymisestä. Vuoden 2020 alusta alkaen saat lääkekaton ylittävästä ostosta lisäkorvauksen jo apteekissa, koska tieto siirtyy ajantasaisesti apteekkiin. Loppuvuoden ajan maksat kustakin korvattavasta reseptilääkkeestä vain omavastuun 2,50 €.

Kelan vammaisetuudet

Mikäli toimintakykysi on heikentynyt sairauden tai vamman vuoksi pitkäaikaisesti, **vähintään vuoden ajan**, sinulla voi olla oikeus Kelan

vammaistukeen tai eläkettä saavan hoitotukeen. Voit täyttää hakemuksen Kelan verkkosivuilla tai paperiversiona, liitteeksi tarvitset lääkärin C-lausunnon (tai lääkärin B-lausunnon, jos siinä näkyy kaikki C-lausunnon tiedot). Etuutta voi hakea kuusi (6) kk takautuvasti. Sosiaalityöntekijä voi auttaa kartoittamaan toimintakykyäsi elämän eri osa-alueilla.

Vammais- ja hoitotuki on jaettu kolmeen eri tasoon sairauden tai vamman aiheuttaman haitan sekä avun, ohjauksen ja valvonnan tarpeen mukaan. **Jos tarvitset apua vain kotitaloustöissä ja asioinnissa, et voi saada vammaistukea.** Tuki on verotonta eivätkä tulot/varallisuus vaikuta siihen.

Näin arvioit itse oikeuttasi saada kelan vammaisetuutta. **Sinulle, joka olet työelämässä, työttömänä, sairauspäivärahalla, opiskelemassa tai kotona lapsen kanssa:** mikäli sairaus/vamma vaikeuttaa henkilökohtaisia toimiasi (mm. pukeutuminen, riisuutuminen, peseytyminen, wc-toimet, ruokailu) tai kodin ulkopuolella asiointia niin, että toimet vievät kohtuuttoman paljon aikaa tai tarvitset näihin toimiin toisen henkilön apua, sinulla saattaisi olla oikeus etuuteen.

Sinulle, joka olet eläkkeellä: mikäli sairaus/vamma vaikeuttaa henkilökohtaisia toimia (mm. pukeutuminen, riisuutuminen, peseytyminen, wc-toimet, ruokailu) tai kodin ulkopuolella asiointia niin, että tarvitset toimiin toisen henkilön apua vähintään viikoittain, sinulla saattaisi olla oikeus etuuteen.

Dialyysihoidossa olevilla on oikeus saada kelan vammaisetuutta pelkän dialyysihoidon perusteella (ei vaadita toimintakyvyn heikkoutta tai avun tarvetta). Vammaisetuuteen voi hakea korotusta erityiskustannusten perusteella, mutta etuutta ei myönnetä pelkästään erityiskustannusten perusteella.

Vammais- ja hoitotuen määrät 2020

	<u>Vammaistuki</u>	<u>Hoitotuki</u>
Perus	93,05 €	71,21 €
Korotettu	217,13 €	155,15 €
Ylin	421,03 €	328,07 €

Tukipalvelut kotiin

Sairauden tai vamman vuoksi et ehkä pysty selviytymään kotona ilman ulkopuolista apua. Kotihoito voi olla lääkkeiden jakoa, hoidollisia toimenpiteitä ja avustamista päivittäisissä toimissa (peseytyminen, pukeutuminen, syöminen, liikkuminen). Kotihoidon tukipalveluja ovat ateria-, kauppa, siivous- ja turvapuhelinpalvelut. Kotipalvelun maksut määräytyvät palveluiden laadun, määrän ja bruttotulojesi mukaan. Oman kunnan sosiaalitoimesta voi pyytää palvelutarpeen arvion kotiin.

Kunnan vammaispalvelut

Mikäli sinulla on vamman tai sairauden vuoksi pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista, sinulla voi olla oikeus vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin. Asia laitetaan vireille oman kunnan vammaissosiaalityöhön hakemuksella ja lääkärin lausunnolla. Alla esimerkkejä vammaissosiaalityön palveluista:

- kuljetuspalvelut vaikeavammaisille henkilöille työ/koulumatkoihin, virkistykseen, vapaa-aikaan ja asiointiin
- Kuljetuspalvelut sosiaalihuoltolain nojalla (alle 65-vuotiaat)
- Vaikeavammaisten asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet
- Asunnon muutostyöt sosiaalihuoltolain nojalla (alle 65-vuotiaat)
- Henkilökohtainen apu vaikeavammaisille henkilöille
- Omaishoidontuki (alle 65-vuotiaat)

Kuntoutus, sopeutumisvalmennus- ja kuntoutuskurssit

Mikäli tarvitset sairauden tai vammasi vuoksi kuntoutusta (esim. fysio- tai toimintaterapia), tätä haetaan pääsääntöisesti omasta terveyskeskuksesta. Kela vastaa vaativasta lääkinnällisestä kuntoutuksesta. Terveyskeskuksen

kuntoutukseen tarvitaan lääkärin suositus, jonka jälkeen tk:n kuntoutustyöryhmä arvioi asiaa ja päättää, myönnetäänkö kuntoutus.

Kela sekä eri sairausryhmien liitot ja yhdistykset tarjoavat sopeutumismaksutonta, joiltakin kursseilta peritään pientä omavastuusuutta. Matkakustannuksista voit hakea korvausta Kelasta. Kursseille hakeudutaan hakemuksella, yleensä tarvitaan myös lääkärin B-lausunto, jossa suositellaan kurssille osallistumista. Mikäli kyse on parikurssista, lausunnossa tulee olla maininta myös omaisen läsnäolosta. Lausunto on tarpeen, jos haetaan matkakorvauksia Kelasta.

Psykososiaalinen tuki, vertaistuki

Sinulla on mahdollisuus keskustella sairaalan sosiaalityöntekijän kanssa elämäntilanteestasi ja sairastumisen tai vammautumisen aiheuttamista muutoksista.

Mikäli tarvitset keskusteluapua säännöllisemmin, voit ottaa yhteyttä oman kunnan mielenterveyspalveluihin. Rovaniemellä voit soittaa MiePä päivystykseen p. 040 715 8400 ajan varaamiseksi 24/7. Sairausryhmäkohtaiset yhdistykset tarjoavat vertaistukea ja säännöllisesti kokoontuvia kerhoja ja muita tilaisuuksia. Seuraa yhdistysten ilmoittelua paikallislehdissä, yhdistysten omilta nettisivuilta löydät myös tarkempaa tietoa.

Rovaniemellä Kriisikeskus (Lapin ensi- ja turvakoti) tarjoaa tukea traumaattisten tapahtumien ja eri elämäkriisien kohdatessa P. 040 553 7508.

A-klinikalle voi varata arviointikäynnin p. 040 195 3981 ma-pe klo 9 – 10 tai tehdä yhteydenottopyynnön ympärivuorokauden päihdepalveluihin Virtu.fi -palvelun kautta.

Vammaisen pysäköintilupa

Sinulla voi olla oikeus vammaisen pysäköintilupaan, jos sairaus tai vamma aiheuttaa pitkäaikaista itsenäistä liikkumista estävää haittaa (liikunnallinen haitta on vähintään haittaluokan 11 mukainen eli liikkumisen apuvälineeseen voimakkaasti tukeutuen tms.). Luvan myöntää Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom). Pysäköintilupaa haetaan paperilomakkeella Ajovarman toimipisteestä tai oma-asiointipalvelun kautta sähköisesti. Hakemuksen lisäksi tarvitaan lääkärin lausunto, jossa näkyy, että lausunto on kirjoitettu vammaisen pysäköintilupaa varten ja jossa selviää sairauden, vian tai vamman laatu ja vaikeusaste sekä luvan tarpeellisuus. Pysäköintilupa on maksullinen.

Verotus

Vapautus ajoneuvoveron perusverosta

Pysäköintiluvan perusteella ja hakemisen yhteydessä voit hakea samalla myös vapautusta ajoneuvoveron perusverosta Tuolloin pysäköintiluvan hakemisen yhteydessä ilmoitetaan ajoneuvo, jolle halutaan vapautus akti-voida.

Invalidivähennys

Verotuksessa voidaan myöntää invalidivähennys, jos sairaus tai vamma aiheuttaa pysyvän, vähintään 30 % haitan. Vähennyksen voi saada sekä kunnallis- että valtionverotuksessa. Valtionverotuksessa invalidivähennyksen saa myös eläketulosta. Kunnallisverotuksessa invalidivähennys tehdään muusta puhtaasta ansiotulosta, joten sitä ei voi saada eläketulosta. ansiotuloista.

Invalidivähennyksen saamiseksi on ensimmäisellä kerralla liitettävä veroilmoitukseen lääkärintodistus, josta pysyvä haitta-aste ja sen alkamisajankohta ilmenevät. Invalidivähennystä voi hakea takautuvasti viiden (5) vuoden ajalta. Oikeus työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen säilyy senkin jälkeen kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys

Jos veronmaksukykyysi on sinun ja perheesi tulot ja varat huomioon ottaen erityisestä syystä (esim. elatusvelvollisuus, työttömyys ja sairaus) vähentynyt olennaisesti, veronmaksukyvyyn alentumisvähennys voidaan vaativuksesta myöntää.

Voit saada vähennyksen pelkkien suurten sairauskulujen perusteella, jos, sinun ja perheesi yhteenlaskettujen sairauskustannusten määrä verovuonna on vähintään 700 euroa ja sairauskulut ovat samalla vähintään 10 % puhtaiden ansio- ja pääomatulojesi yhteismäärästä.

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennystä voi hakea veroilmoituksella OmaVerossa tai paperisella ilmoituksella 50A (Ansiotulot ja niistä tehtävät vähennykset).

Kotitalousvähennys

Voit hakea kotitalousvähennystä remonttityöstä, siivous- ja kotitaloustyöstä sekä hoito- ja hoivatyöstä. Voit saada kotitalousvähennystä enintään 2 400 euroa vuodessa, vähennyksen omavastuu on 100 euroa /hlö / vuosi. Kotitalousvähennyksen voi ilmoittaa OmaVerossa tai paperilomakkeella (14A, 14B ja 14C).

Toimeentulotuki

Jos tulosi ja varasi eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin, sinulla voi olla mahdollisuus saada Kelan perustoimeentulotukea. Kyseessä on viimesijainen etuus, joka tarkoittaa, että kaikki muut etuudet, joihin sinulla saattaa olla oikeus, tulee olla haettuina.

Jos sinulla on sellaisia menoja, joihin et voi saada perustoimeentulotukea, voit hakea täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea oman kunnan sosiaalitoimesta.